

Het Struunpad van Koekangerveld

tekst: Ruurd en Deyke van Donkelaar
Foto's: Ruurd van Donkelaar

Toen wij in 2008 onze Brabantse woonplaats vervuilden voor een groene plek op het Drentse platteland troffen we daar een kleine, actieve dorpsgemeenschap aan. Er werd net een nieuw dorps huis gebouwd en we konden mooi integreren door mee te helpen het groen hieromheen te realiseren. Tijdens de verschillende werkdagen ontstonden plannen voor meer bewonersinitiatieven in het dorpsgroen.

Achter de dorpskern ligt een parkje en natuurterrein van 4 hectare, voor de helft eigendom van de gemeente, de andere helft van Staatsbosbeheer. Hiervan werd door de bewoners maar beperkt gebruik gemaakt, voornamelijk als hondenuitlaatplaats en zomers als het dorpsfeest op de speelweide werd gehouden. In het kader van een prijsvraag van Stichting Ecodomus ontstond het idee om de belevingswaarden en natuurwaarden van het park en het er naast gelegen natuurgebiedje verder te vergroten. Hierbij gingen we uit van maatregelen die grotendeels door eigen buurtbewoners konden worden uitgevoerd, in overleg en ondersteund door de eigenaren van de terreinen. Stichting Ecodomus beloonde het ingediende plan voor

een struunpad met een prijs van 5000 euro om een deel van de realisatie mogelijk te maken.

Het terrein

Het dorpspark is ruim 2 ha. groot en rond 1998 ingericht met eikenbosjes, bosjes met linde, acacia, wilde kers en elzen, struweelbosjes van gemengd bosplantsoen, grasvelden voor recreatief gebruik, grasland en vrijstaande bomen en boomgroepen van eik, berk en linde. Een deel van de eikenbosjes wordt als hakhout beheerd. De speelweide wordt frequent gemaaid.

Het terrein ligt hellend met een lage zuidoostzijde en een hoge noordwestzijde. De grondsoort bestaat uit zand, voormalige heidegrond, met

een redelijk voedselrijke bouwvoor. De sloten aan de zuidzijde zijn ook zomers waterhoudend en het terrein is daar met name in de winter vrij nat. Het natuurgebiedje van Staatsbosbeheer grenst aan de noordzijde aan het park en is eveneens ongeveer 2 ha. groot. Dit terrein is ook, na de ruilverkaveling, ingeplant met eiken- en acaciabosjes en houtsin-gels van inheemse struweelheesters. Daartussen bevinden zich enkele grote stukken grasland met hoofdzakelijk ruige grassoorten zoals kweek. Het beheer bestond tot 2010 uit regelmatig maaien van de graslanden met een klepelmaaier. Het maaisel bleef liggen waardoor er een sterke verruiging optrad.

Ingezaaide
bloemenweide.

Links: de grote poel met insectenwand, kort na de aanleg. Boven: kinderen helpen mee met de aanleg van een ringslangenhoop.

Het Struunpad

In het voorjaar van 2011 zijn we gestart met de eerste fase van de aanleg van het Struunpad (Struunpad op z'n Drents).

Uitgangspunten van het plan zijn drieërlei:

- Versterking van de biodiversiteit van park en natuurterrein;
- Vergroting van de belevingswaarde;
- Verbeteren van de betrokkenheid van de buurt bij het dorpsgroen.

De aanwezige situatie van het terrein is leidend bij de keuze voor aanpassingen en aanleg van nieuwe elementen en beplantingen. Stap voor stap worden deze uitgevoerd en tijdens het proces ontstaan er weer nieuwe ideeën om vorm te geven. Hierdoor lopen de veranderingen in de pas met de extra beheerspanningen die we op ons genomen hebben en zijn dus voor de vrijwilligers te behappen. Uiteindelijk zal de grootste verbetering van biodiversiteit en belevingswaarde behaald worden door het stapsgewijs bijsturen via het beheer.

De aftrap vond plaats tijdens de landelijke activiteitendag NL-Doet in het voorjaar. Met een 20-tal bewoners zijn snoeiwerkzaamheden verricht in het dorpspark en hebben we een paar boomsnipperpaden door de verschillende bosjes aangelegd.

De gemeente stelde de snippers beschikbaar. In één van de voedselrijke acaciabosjes hebben we een open plek gemaakt waar een zitplek moest gaan komen omzoomd door ruigteplanten. Op één van de graslandjes zijn stooferen en een aantal hoogstam appels van oorspronkelijke noord Nederlandse rassen geplant en wat grootvruchtige hazelaars in de struweelbosjes.

Met een kleiner groepje enthousiaste dorpsgenoten zijn we in het voorjaar en de zomer maanden verder gegaan met de aanleg. Zo is er aan het begin van het Struunpad nabij het dorps huis met oud gebintenhout een weersteen gemaakt en op het grasveld in het plantsoen een analemmatische zonnwijzer gebouwd waarbij je zelf de 'naald' bent.

Intussen is het onderhoud en maaiwerk opgepakt en zijn nieuwe paden gemaaid. Met vrijgekomen maaisel hebben we een ringslangenbroeihoop aangelegd. Langs de paden is een bewegwijzering gekomen met een heus Struunpadlogo en de eerste informatiepanelen zijn geplaatst, degelijk gemaakt van mooi eikenhout en voorzien van een QR-code die naar de website verwijst.

Poelen

Een belangrijk onderdeel van het door ons gemaakte plan is de aanleg van enkele poelen en het afplaggen van één van de weides om zo weer een heischrale vegetatie te ontwikkelen. Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe en de gemeente De Wolden waren positief over dit voorstel en we hebben hiervoor bij de gemeente een aanlegvergunning aangevraagd. Nadat deze was verleend kon de schop, de graafmach-

De analemmatische zonnwijzer.

Met machines wordt het grote werk aangepakt.

Vrijwilligers doen het meer subtiel werk.

ne van een aangrenzende agrariër, de grond in.

Langs het Struunpad zijn nu in totaal drie poelen aangelegd. Twee hiervan bevinden zich in de natte oosthoeken van het terrein. Dit zijn relatief kleine poelen, de één heeft een natuurlijke zand-leembodem en de ander bleek een mooie veenlaag te bevatten. De verschillende grondsoorten bieden natuurlijk veel variatie voor de ontwikkeling van de beplanting. Op het afgeplagde wekje in het midden van het SBB terrein is de grootste poel gegraven. Deze heeft door de diepere ligging een voedselarme zandbodem. Rond deze poel willen we een natte heidevegetatie ontwikkelen met dop- en

struikheide, gabel, veenpluis, tormentil en snavelzegge. Deze soorten komen langs en in de sloten rond het terrein ook sporadisch voor. Maar om het proces wat te versnellen zijn er heideplaggen 'geënt' op geschikte delen van de oever en gabelstekken gepoot.

Insectenheuvel

De vrijgekomen grond is op het terrein verwerkt in een 'insectenheuvel'. De insectenheuvel ligt op de zon georiënteerd tegen een houtwal aan. Van dit grasland is een deel van de voedselrijke bouwvoor afgegraven. De grasmat is met een mobiele kraan in plaggen gestoken en tot een zodenwal gestapeld.

Hierachter werd de vrijgekomen grond van de bouwvoor gestort. Het voedselarme zand uit de poel is gebruikt voor een hoger deel van de heuvel waar een spiraalvormig pad naar een uitkijkpunt leidt. De wal en de heuvel zijn ingezaaid met een Cruydt-hoeck bloemenmengsel met daarin veel kleurrijke insecten lokkende ruderaal planten zoals toorts, slangenkruid, teunisbloem, kaasjeskruid en knoopkruid. Ook het bloemenweidemaaisel uit onze eigen bloemenweide tuin is op de weites uitgestrooid waardoor ratelaar, rapunzelklokje en steenanjer zich inmiddels hebben gevestigd. De steilkant van de wal op het zuiden is een ideale foerageerplaats voor tal van

Links: Tijdens de werkdagen kan iedereen meehelpen. Rechts: Gemaaide zichtlijnen in het bosje.

vlinders en voortplantingsbiotoop voor wilde bijensoorten.

Beleving en recreatie

De landelijk geplande activiteiten-dagen zoals Burendag en NL-doet werden steeds weer aangegrepen om een grotere groep vrijwilligers te mobiliseren. Dit leverde ook steeds een kleine subsidie op die weer kon worden ingezet om materialen aan te schaffen. In de herfst hebben we stinzenbollen zoals boshyacinten en vingerhelmbloem geplant in een van de bosjes en wilde narcissen in de boomgaard. Er zijn nestkasten opgehangen, een bijenhotel gebouwd, bankjes, picknicktafels en creatief bewerkte boomstammen geplaatst en een schilderijlijst als doorkijkje naar het landschap. Met een aanvullende subsidie van de gemeente De Wolden willen we verschillende natuurlijke speelaanleidingen gaan creëren en een educatief programma opzetten voor kinderen van de basisscholen uit de omgeving. In het beheer gaan we verder sturen door selectieve dunning en snoei in de bosjes en houtwallen. Het snoeihout verwerken we in takkenrillen en een heus snoeihoutlabyrint. Met gefaseerd maaibeheer onderhouden we de bosranden, graslandjes en de bloemenweides.

De grote poel met het ondiepe zandstrand wordt door de kinderen en de honden uit de buurt inmiddels flink gebruikt als speelterrein en dagelijks lopen buurtbewoners hun dorpsommetje. Ook van buiten weten mensen het Struunpad al te vinden. Half september wordt het Struunpad officieel geopend maar met de ideeën die er leven kunnen we voorlopig nog wel even vooruit.

Natuurbeheer of tuinieren

Zoals altijd bij het opzetten van kleinschalige ecologische groenprojecten in het buitengebied kom je voor de vraag te staan: Scheppen we alleen voorwaarden voor een natuurlijke ontwikkeling en kijken we wat er gaat gebeuren of helpen we een handje en gaan we zelf inplanten en uitzaaien om sneller het resultaat te krijgen dat we voor ogen hebben. We hebben nadrukkelijk voor het laatste gekozen.

Hiervoor zijn een aantal argumenten:

- Hoewel het terrein wel een natuurlijke potentie heeft voor een interessante ontwikkeling, immers in de steile greppelranden groeit dopheide, tormentil en een enkele koningsvaren, zal zich door de agrarische verstoring van de laatste eeuw zonder grootschalig afplaggen van de bouwvoor toch vooral een ruigtevegetatie ontwikkelen.
- Ondanks een verbindende houtwal naar de boswachterij toe ligt het park toch behoorlijk geïsoleerd met rondom maïsakkers en zwaar bemeste hooiweides. Spontane vestiging van aansprekende soorten zal langzaam gaan.
- We streven naar een hoge belevingswaarde. Hierbij willen we afwisseling in vegetatietypes. De aanwezige verschillen in de aan-

geplante bosjes kunnen we gericht vergroten door bijpassende kruidachtigen in te zaaien en aan te planten zoals salomonszegel, lelietjes der dalen en stekelvarens in de eikenbosjes en ruigteplanten in de zomen van de acacia-vakken.

- Vergroting van de biodiversiteit wil ook zeggen dat je een gevarieerde beplanting aan kan brengen om zo meer soorten vlinders en wilde bijen te lokken. Belangrijk is wel dat je goed vast legt wat je doet. Welke soorten komen er van nature voor, welke zijn binnengebracht.
- Om voldoende draagvlak te houden moet je snel resultaten laten zien. Voor floristen is het geweldig om een paar jaartjes met spanning de ontwikkeling te volgen tot die zonnedauw of snavelbies spontaan verschijnt. Maar daar wordt niet iedereen enthousiast van.
- De uitgangssituatie is een aangelegd parkje, we zijn dus per definitie aan het tuinieren en iedere heemgroenbeheerder wil dan heel graag al die mooie en interessante inheemse plantensoorten een plekje geven, ze zelf kweken, ermee experimenteren en zo fraaie vegetaties creëren. Natuurlijk is hij ook een beetje een verzamelaar, dat mag best erkend worden.